

tot financiroz s hogy néhánymagyar gyárvállalat teljesen a bank tulajdona; sok más intézménynél pedig anyagilag nagyarányban van érdekelve.

Az ujszegedi gyár kiváló vezetősége lehetővé tette, hogy az utolsó öt hó alatt a gyár munkásainak száma majdnem megduplázódott. Ez annál kevésbé kicsinylendő tény, mivel jelenleg a magyar munkásviszonyok, mint azt már évek óta tapasztaljuk, mindinkább rosszabbodnak. Ha ehhez hozzávesszük, hogy az ujszegedi gyár a város középpontjától egy félóránnyira s a munkásnegyedektől még távolabb fekszik, de meg azt is, hogy az ujszegedi kendergyárba csak a közúti hidon lehet átjutni, ami bizony munkáknál — tekintve, hogy két korona negyven fillér jelentős havi kiadást képez — nem kis rubrika, akkor kénytelenek vagyunk azon tényről lesögezni, hogy a gyár igazgatósága csodával határosan szolgálja úgy a szociális ügyet, mint a magyar gyáripart.

Az ujszegedi kendergyár országosan ismert a gyártmányairól. Az ott gyártott cikkek nemcsak az országban, hanem a tengeren túl is jó hírnevet szerzett és szerez a magyar iparnak.

A magyar kender- és lenipar-részvénytársaság különlegességei között első sorban a kenderkikészítő gyárat kell fölemlitenünk. A kendergyárban a kenderkórókat áztatómedencékben áztatási processzusnak vetik alá, hogy ezáltal törő-, kézi- és géptilólk, valamint a gerebenezés után a rost (szál) hozamot aknázzák ki. Az ujszegedi kendergyártmány világ-hírű, minősége a világpiacra az első helyet foglalja el, méltó vetélytársa az olasz kendernek, mert ha színben nem is egészen azonos az olasz kenderrel, de erősség tekintetében fölülmulja.

A kenderipar nemcsak a magyar ipart szolgálja, hanem nagy szolgálatot tesz a magyar mezőgazdaságnak is.

Az ujszegedi gyár kenderosztályának produkcióját, minimálisan számítva, suiban huszezer métermázsára lehet becsülni, ami értékben egymilliónégy-százezer koronának felel meg.

Ugy a kendergyár, mint a gyárvállalatok többi osztálya — mint azt a napokban is megemlítettük — állandóan terjeszkedik. Így például az ujszegedi szövőgyár jelenleg százhetven szövőszékkel dolgozik, de a szövőszékek számát fölemelni fogja. A gyártott mennyiség körülbelül másfélmillió méter (hetvennyolc centiméter és három méter között váltakozó szélességű) szövöttárunak és kétfélmillió korona értékű forgalomnak felel meg.

Az iparvállalat a fonógyárat rövidesen a jelenlegi kétezeröttszáz orsójáról ötezer orsóra fogja fölemelni, amelylyel tízezer kilogramm kész fonalat fog előállítani, ez pedig majdnem másfélmillió korona értéknek felel meg.

Ilyen nagyarányu iparvállalatnak a gépberendezése egymaga is látványosságba megy. Hatalmas gépóriások hozzák üzembe az ipartelepnek tengernyi szövő- és egyéb munkagépeit. Önálló áramfejlesztőgépe pedig ellátja az egész ipartelep villamos-világítását. A vállalat igazgatósága a higiénia nagy súlyt helyez. Üzem-műhelyei a legmodernebb porszívókkal és szellőztetővel vannak ellátva.

A munkásokkal szemben valóban humánusan bánt el a gyárvállalat igazgatósága. Építettett a telepen kétszáz család számára munkásházat. Ez azonban csak időlegesen ennyi, mert a jövő évre újabb kétszáz család számára épített alkalmas munkásházakat. Egy egész kis falu képződik ki ilyenformán az ujszegedi kendergyár telepén.

Tűzbiztonság szempontjából kiváló berendezése van az ipartelepnek. Alig néhány lépésnyire állanak egymástól a tűzcsapok, amelyek veszély esetén a legrövidebb időn belül elfojtanak a tüzet.

Az iparvállalatnak ez a csodálatosan rohamos fejlődése csaknem kizárólag a vezetők érdeme.

Gerő Ármin és Morvai Izsó igazgatók minden tudásukkal és igyekezetükkel fáradoznak ennek a tekintélyes iparvállalatnak a föllendítésén; és hogy eredményen munkálkodnak ezek a nagyképzettségű szakemberek, igazolja az a példátlan haladás, amelyet az ujszegedi kendergyár az utóbbi néhány év lefolyása alatt fölmutatni képes.

Rubin József ipartelepe.

(Saját tudósítónktól.) A Margit-utca és Jósika-utca sarkán, csinos külsejű földszintes házban van Rubin Józsefnek asztalos és kárpitos ipartelepe. Modern, gépekkel felszerelt műhelyeiben szebbnél-szebb, izlésesebbnél-izlésesebb butorok készítésén, üzleti állványok, portálok építésén foglalkozkodik állandóan huszonöt-harminc első-rangu munkásember.

Rubin József ipartelepének produktuma első-rangu. Versenyképességénél és szoliditásánál fogva vetekedik bármely fővárosi hasonszakmájú iparvállalattal. A legkülönbözőbb helyekről szinte elismerésben részesült; több országos ipari kiállításon első díjjal: éremmel, oklevéllel lett kitüntetve. Mindez pedig kizárólag az ő kifogástalanul izléses és tartós munkájának az eredménye.

Rubin József 1876 óta önálló ipart folytat. Önállósításának első éveiben csak néhány munkást foglalkoztatott, versenyképességét és művészi izlését azonban a közönség igen hamar fölismerte s ettől az időtől fogva Rubin József üzeme évről-évre nagybodott, összeköttetése pedig folyton növekedett.

Különösen az üzleti állványok és portálok készítésében ért el dicséretes eredményt. Ha megnézzük egyes portál-építményeit, úgy látjuk, hogy az üzleti portálok készítésének is megvan a maga titkos recipéje, hogy azokba be lehet lehelni modern művészi izlést. A titok nyitja abban rejlik, hogy be kell hatolni a világvárosok izlésének fejlődésébe, áldozatok árán utazni kell, hogy az ember megterméke nyitja a maga teremő szellemét. Rubin József bőségesen meg is tette, de tesz egyebet is; fából óriási kész raktárt tart, hogy mindenkor száraz fa álljon rendelkezésére és ebben rejlik épen előnye a többi fölött, amennyiben portáljai, amelyeket a fővárosban is láthatunk, nemcsak a szemnek tetszenek, hanem tartósság tekintetében is első helyen állanak.

Rubin József ipartelepét a fővárosban épen úgy, mint az egész Alföldön nagyon jól ismerik. Munkáját mindenfelé találhatjuk már, ahol a kereskedők a külső díszre valamit is adnak. Portált épített már: *Hódmezővásárhelyen: Kiss Miklós gyógyszerésznek, Konstantin Testvéreknek, Grossmann Adolfnak; Nemetbogsánon: Weiss Vilmos és fiainak; Szegeden: Falábu Lászlónak, Bartos Lipótnak, Fischer Testvéreknek, Weiss J. Hugónak, Földes Izsónak, Winternitz Mártonnak, Pető Ernőnek, Domán Mihálynak, Engländer Józsefnek, Pollák Testvéreknek, Winternitz Izidornak, Haas Fülöp és fiainak, Párisi áruháznak, Zóna bazárnak, stb.* Azonkívül a fővárosban és az Alföld számos városában igen sok kereskedőnek és iparosnak.

Művészi izlése, invenciója azonban csaknem még jobban jut kifejezésre a *butor-állványok* készítésében. Ezekért a munkákért külön elismerésben volt már része. Rubin József butor-állványai bejárják az egész országot és ha lassan is, de versenyképességével hozzájárul az osztrák ipar kiszorításához.

Eszes Máttyás kiskundorozsmai ipartelepe.

(Saját tudósítónktól.) A dorozsmai állomást elhagyva, egy nagy cserépgyár mellett haladtunk el. Ez az Eszes-cég telepéhez tartozik. Alig néhány perc múlva gőzfűrésztelépénél állunk. Jobbról egy tágas, nagy fakereskedés, magas halmokra rakott deszka-rótákkal, gerendagarmadakkal. Balról egy tágas építési- és tüzelőanyag raktár s a sarkon nagy magtár. Szemben a gőzmalom, a térségen mintegy negyven-ötven kocsi, némelyik megrakodva távozik, másik érkezében.

A külső irodából közvetlenül jutunk a malomba. A beosztás jó, mert az irodából állandóan szemmel lehet kísérni, mi történik a malomban. A malom 1909. évben lett átalakítva a legmodernebb új rendszer szerint. A gabonát fölvonókészülék viszi föl az elsőemeletre, ahol mindenekelőtt tisztítógépekre kerül, amely gépek apróra kipucolják, tisztítják, portól kikefélik a gabonát és pedig úgy, hogy egyetlen értékes szemet el nem vesznek. És mikor már a porszűrők is elvégezték munkájukat s a gabona tiszta, akkor még át lesz a tiszta gabona eresztve egy hatalmas mágnes patkó két karja között, amely minden vasdarabkát, amely véletlenül a cséplőgépből, vagy a szűrőn belehullott, kiszed a gabonából.

Az így megtisztított gabona kerül aztán őrlés alá. A malomnak két különrésze van: egyik a buza, — a másik a rozs részére. A rozsmalom öt hengerrel dolgozik és négy fajta lisztet állít elő. A buzamalom egész műörlést végez, a legfinomabb 0-ás lisztől kezdve lefelé. Mintegy negyven-negyvenkét gép dolgozik össze a gabonatisztításnál — őrlés, darupucolás és osztályozásnál. A malommal kapcsolatban van a lisztkereskedés, kenyérsütőde és a gabonavásárlási osztály.

A lisztkereskedésben állandóan raktáron vannak a malom kereskedelmi őrlésű lisztjei. A legfinomabb buzalisztek épúgy, mint a kétszeres és rozslisztek.

Hogy milyen kiválóan jó liszteket produkál az Eszes-malom, annak fényes bizonyítéka a kenyérsütőde. Ez az üzletág ezelőtt három esztendővel indult meg és ma már két sütőteremben, négy kemencével, motorhajtással, dagasztógéppel éjjel-nappal folyik a munka és naponta harminc-negyven métermázsra kitűnő házikenyeret állít elő, melynek egy része Dorozsmán, másik része Szegeden és a többi közelfekvő városokban lesz elfogyasztva.

Ily nagy lisztfogyasztáshoz és őrlőképességhez természetesen jelentékeny mennyiségű gabona is kell. A szükségletet a cég saját gabonaüzlete utján látja el. Az Eszes-féle ipartelepnek egy másik főágazata a *gőzfűrészs* és fakereskedés és ezzel kapcsolatban a nagy tűzifarakta, szén- és koksztárta, építési anyagok raktára, továbbá a téglá- és cserépgyár. A tetőcserép a cég külön szabadalma: könnyűsége megtakarítást jelent az épület tetőszerkezetének költségeinél, az a másik előnye pedig, hogy a vége le van keskenyítve s így a lapok gyönyörűen fedik egymást.

Az Eszes Máttyás-féle iparvállalat nagyarányu voltánál fogva minden tekintetben első-rangu és annyira versenyképes, hogy akár a fővárosban állhatna anélkül, hogy a leicsinyítésnek még csak gondolatban is ki lenne téve.

Rosenfeld Izidor vállalatai.

(Saját tudósítónktól.) Egy esodálatos energiájú kereskedő-emberről s annak vállalatairól emlékezünk meg. Rosenfeld Izidor nagyvállalkozó ez a bámulatos energiájú ember, aki egymaga vezet, irányít, fejleszt több olyan nagyarányu vállalatot, amelyek mindegyike külön-külön egy teljes embert lekötne. A csodálattal határos az a kiváló üzleti szellem, amelyet vállalatainak vezetésében kifejt s hogy vállalatai kivétel nélkül gyümölcsözőek, az egyedül a józan vezetésében és feltétlen szoliditásában rejlik.

A Kelemen-utcai és Révai-utcai Haggenmacher-épületnek csaknem a teljes udvari építkezését lefoglalja Rosenfeld Izidor nagy vállalata. Szállítási, elvámolási irodája, bankja, sörnagyraktára, minden együvé gravitál. A közti tisztasági vállalatához szükséges fölszerelések egyes tartozékai is ennek a háznak az udvarán állnak. Az épületnek Révai-utcai részén van az iroda. Csupa fegyelmezett, izmos munkaerővel dolgozik Rosenfeld Izidor. Innen irányítja nagyarányu vállalatait, innen dirigálja embereit.

Az iroda mellett levő helyiségben van a sörnagyraktár különféle modern töltő, tisztító és dugaszoló gépekkel fölszerelve. Állandóan nagy sürgés-forgás. Hol a sörszállító kocsi áll az iroda előtt, hol a szállítás céljaira előkészített butor-kocsik serege, hol a teherszállítási kocsik, hol a hatalmas öntöző-kocsik, seprőgépek, majd a munkások tömege. És Rosenfeld Izidor már kora reggeltől kezdve ott áll a kocsik tábora előtt s egymásután adja ki a munkásainak a napi parancsot.

Ezzel a harmónikus együttműködéssel, ezzel